

SZERKESZTŐI JEGYZET

Régóta – és a lap folytathatóságát illetően kérdőjelek között – készült ez a számunk. (A kéziratok lezárása döntően 2019. november 30-ig megtörtént, csupán fizikai megjelenésünk késett majd három hónapot.) A bizonytalanságot, a kérdőjelek között megjelenő jövőt, amit korábban időlegesen gondoltunk, tulajdonképpen már-már állandóságnak tekinthetjük.

De kérdőjelek sokaságával szembesül majd a lapban az olvasó is az eltérő témájú, különböző műfajú szövegek olvasásakor. S e tekintetben „kérdezni, rákérdezni, sőt kételkedni a legritkább esetben jelent tudatlanságot, inkább azt, hogy a kérdező számtalan helyről várja a válaszokat. [...] Aki kérdez, az számít mások részvételére, bízik bennük, olyannyira, hogy még a segítségüket is igényli. Aki kérdez, összefogásra buzdít, tanácskozássra; össze akarja kötni a múltat a jövővel, a titkot az értelemmel – épp a kiegyenesített kérdőjeleket fektetve le hídpadlónak.” – fogalmaz Csoóri Sándor *Faltól falig* című kötetében.

E lapszámunk első írásában a mára hétköznapiaknak számító *globális kulturális sokkállapot és a hagyományosan merev iskolarendszer* kibékíthetetlenlensége a téma. S a megoldás keresése folyik. A kérdés, amelyet a szerző e rövid történeti és strukturális elemzésben föltesz, nem új, de nem kevésbé fontos, mint 10-20 évvel ezelőtt: vajon az iskolarendszer (annak minden szintjén és elemében) „mennyiben képes mindezzel megbirkózva önreflektív ’tanuló szervezetté’ válni”?

A lap állampolgári neveléssel foglalkozó tanulmányában a szerzők azt kérdezik: *Tanítjuk vagy tanuljuk a demokráciát?* A tanulmány – egy fejlesztést megalapozó kérdőíves kutatás adataira támaszkodva – azt firtatja, mennyire érvényesül a minden-

napi iskolai gyakorlatban a demokráciára nevelés, mennyire hatja át az iskola világát az iskolai közélet és a közügyek iránti érdeklődés. A mindennapi gyakorlat felkészíti-e hatékonyan a diákokat arra, hogy részt vegyenek a demokratikus értékeken alapuló közéletben, illetve a civil társadalomban?

Az egyes korok *tanulásfelfogásai-nak és kommunikációs technológiáinak* összefüggését vizsgáló tanulmány szerzőjének alapkérdése már a címben világos: vajon „a kommunikációs technológiákhoz való adaptivitás milyen mértékben befolyásolhatja a tanulásfelfogás történeti változását és a korábbi didaktikák megítélését?” A vizsgálódás során körvonalazódó válasz pedig arra utal, hogy az bizony erősen meghatározó; a tanulásfelfogások változását az ókortól napjainkig a korra jellemző kommunikációs technikák intellektuális, önmegismerő átélése katalizálja.

Az interaktív tanulási környezet és a módszertani kultúra összefüggéseire rákérdező tanulmány a formális iskolai oktatás egyik aktuális, de jövőre vonatkozó alapprobléma-csomagját veszi górcső alá: „mi történik a kézírással, ha kizárólag géppel írunk?” Illetve: „várható-e a hagyományos képalkotás elsorvadása, ha majd kizárólag gépekkel ’rajzolunk’? [...] Az oktatás perspektívájából feltéve a kérdést: várható-e a hagyományos, a pedagógus jelenlétét igénylő oktatás megszűnése, ha technológiai eszközök segítségével tanulunk, tanítunk?”

A *Komplex Instrukciós Program (KIP)* helyi, iskolai alkalmazásának kérdéseit vizsgáló kutatási beszámolóban a szerzők az intézményesülés és sikeresség – mint jóra való érdek – szempontjából a személyhez kötöttség problémáját emelik ki. A feldolgozott esetek ugyanis azt is tükrözik, hogy az iskolai és/vagy fenntartói oldalon a kulcs-szereplők helyzetének vagy személyének

változása döntő befolyással van az adaptáció folytatására, eredményességére és fenntarthatóságára.

A *visegrádi együttműködés népszerűsítését* szolgáló vetélkedő tananyagfejlesztési tapasztalataként kiemelhető, hogy pedagógiai alapvetéssé vált az a felismerés, hogy a diákok nagyfokú IKT-érdeklődése miatt „nem egy szöveges tanulmány információit kell számon kérni tesztekkel, mert ennek csekély a motiváló ereje, hanem elsődlegesen játékos, interaktív rejtvenyfeladatokat érdemes kialakítani.” Továbbá az, hogy az ismeretsajátítás leghatékonyabb módja az, ha a diákok önállóan vagy csoportban készítőivé is válnak a feladatoknak/ és értékeléseknek. A beszámoló itt is munkafolyamatbeli kérdésekről tanúskodik.

A *Versengés és együttműködés az emberi viselkedésben* című írás a következő kutatói gyanakvácson alapul: „Az együttműködés és a versengés ellentétpárnak tűnik, mintha adott esetekben választani kellene a kettő közül, mintha az egyik érvényessége kizárná a másik érvényességét. [...] [Azonban] a világ, különösen az élővilág jelenségei jóval komplexebbek annál, mint hogy ellentétpárokba rendezhetnénk őket.” Az evolúciós pszichológiai vizsgálódás néhány alapkérdése: Miért viselkedünk úgy, ahogy? Az együttműködési készség társadalmi vagy biológiai gyökerekre vezethető vissza? Valóban olyan kegyetlen-e a szelekció, illetve miért válhatnak a normaszegők a mindennapokban az együttműködési stratégia nyerteseivé?

Az *idegen nyelv tanulása és az ehhez kapcsolódó nyelvvizsgáztatás* régóta a hazai oktatás egyik legtöbbet vitatott problémaköre. Egy műhelytanulmányunk ennek jegyében jól és rosszabbul teljesítő iskolákban

felmért attitűdöket vizsgálva keresi az általános iskolai idegennyelv-oktatás sikerének és sikertelenségének „titkát”.

Másik ide tartozó írásunk vitáit, kulcskérdése a következő: „Az idegen nyelvi mérés és értékelés célja az, hogy az egyén nyelvtudását megállapítsa. Hogyan lehet mérni és értékelni egy olyan jelenséget, amelyet eddig szabatosan még meghatározni sem sikerült? Minden ember ösztönös, illetve részben tudatosult legnagyobb szellemi teljesítménye az egyedfejlődés során a nyelv vagy nyelvek elsajátítása. [...] Ez a hangszer belénk nőtt, játékunk rajta egyedi; 'mintázata' személyi igazolvány [...]” – mindez objektíven miként mérhető?

A *Boldogságóra-program* egy gyakorlati megvalósulását bemutató írás esetében a rákérdés joga átadatik az olvasónak. Lapunk eddig leginkább kritikai írásokat közölt a program szellemiségéről, pedagógiai vetületeiről – itt volt tehát az ideje, hogy bőseges teret adjunk egy olyan történetnek, amelyben a program gyakorlati megvalósításának „filmjét” nézhetjük meg egy barcsi iskola pedagógusának jóvoltából. A szöveg láttatni kíván, így saját belső kérdései inkább költőiek – ám ez ugyanúgy üzenetértékű a pedagógia számára.

Útravalóul és talán tanulságul álljanak itt az első bekezdésben idézett Csoóri-írás további részletei: „A kérdezők kitartást követelnek. [...] A kérdőjelek mögött mindig várakozás van; robbanékony dialektika: múlt és jövő egymáson áthatító parabolái, jónak és rossznak helycserés drámája, örökös hiányérzet, mely szabadságvágyat szül. [...] A lenézett, a meggyanúsított kérdőjelet ezért én a legdemokratikusabb írásjelnek tartom.”

Kaposi József

A Tanulmányok rovatba érkező írásokat lektoráltatjuk. A közlési feltételekre és a publikációs stílusra vonatkozó útmutatás, valamint a bírálati adatlap a lektorálás szempontjaival elérhető a honlapunkon: <https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle>.

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

Lapzárta után

- Olvasta valaki a NAT 150-oldalát ??Ja nem csak pofázik ,de azt nagyon .
- ...nekem úgy tűnik, vannak akik elolvasták és kultúrált hangnemben írnak róla – öntől eltérően. De ez legyen az ő hibájuk...
- Na persze kulturált ,nem ezt láttam a tüntikézésen attól az alig 20-30embertől ,sem .
- ez aktualpolitikai erofitogtatas. Nem a szakmáról szól
- Összesen 7-intézmény tiltakozik ez csupán ,0,12%,mit akar ez a tömeg ,világot váltani”

*Párbeszéd a Válasz Online Facebook-oldalán, a komment szekcióban,
2020 februárjában – betűhű leírat*

*

Narcisztikusaknak kedvező szisztémáknak tartom a centralizált, a szolgálásra és a függésből következő hűbéri hűsége építkező társadalmakat, az autoriter módon szerveződő közösségeket. Ezek versenyelőnyhöz juttatják a narcisztikusakat, és persze bonyolult alkalmazkodásra sarkallják az átlagembert is. Az ilyen közegben a hatalmi elitek a saját biztonságuk érdekében – meglehetősen paradox módon – visszaszorítják azokat az egyéni boldogulást és a közösség egyensúlyát támogató valódi erőnyereket, mint az ügyek szolgálata, a közösség iránti elkötelezettség, a tehetség, a szívósság vagy a valós teljesítmény. Hacsak nem szolgálja őket. Nem tagadják, sőt hirdetik ezeknek fontosságát, ám valójában titokban a legelső helyre az értékes tulajdonságok között a hozzájuk való hűséget és az ő érdekeikkel kapcsolatos megbízhatóságot helyezik.

Ez viszont eltorzítja a közösség vagy a társadalom fejlődését. Sőt, különös módon, tovább növeli az elit veszélyérzetét, bizalmatlanságát, hiszen *több lehet a tettető* a környezetükben, mivel az elvárásaik végül is ezt eredményezik. A közösség azon tagjai, akik nem hódolnak be kritikátlanul, akik a nyomás ellenére őszinték, tisztességesek és erkölcsösek próbálnak maradni, idővel meglepődve tapasztalják, hogy hátrányt szenvednek. Elveszíthetik az állásukat, elbukhatják a pályázataikat a lojálisakkal szemben, kitűrhathatják őket a rátermettségük miatt korábban kiérdemelt pozíciókból. Noha a hivatalos propaganda az ő erőnyereiket élteti. Ez így teljesen érthetetlen lesz, és összezavarja az embereket.

Mint látjuk, ez ugyanaz az élmény, amit a gyerek él át a narcisztikus családban: nem tudja, miért nem válik be végül, amit állítólag várnak tőle. Azok járnak jobban, akik tagadják vagy elnyomják a rendszerre vonatkozó megérzéseiket, akik „üresbe teszik” az erkölcsi érzéküket, akik hajlandóak eljátszani a hatalom igényeihez illeszkedő szerepeket, és első sorban a hűség és a tekintélytiszteltet kíváncsiakhoz tudnak igazodni. Nehéz ellenállni egy ilyen hatalmi, majd áttételesen már a közösségen keresztül is érvényesülő nyomásnak. Az emberek egy része előbb-utóbb beadja a derekát.

*Bánki György: A legnagyobb szerűbb könyv a narcizmusról – részlet;
2016, Ab Ovo, Budapest, 207–208. oldal*

MAGYAR
PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG